3. Офіційний веб-сайт Центральної виборчої комісії України // http://www.cvk.gov.ua/.
4. Офіційний веб-сайт Партії регіонів // http://www.partyofregions.org.ua/meet/program/.
5. Офіційний веб-сайт Блоку Юлії Тимошенко // http://www.byut.com.ua /ua/aboutus/manifest.php.
6. Офіційний веб-сайт Народної партії // http://narodna.org.ua/ua/about/programa/.
7. Офіційний веб-сайт партії «Наша Україна» // http://www.razom.org.ua/documents/443/.
8. Офіційний веб-сайт Комуністичної партії України // http://www.kpu.net.ua/program/.
9. Офіційний веб-сайт Соціалістичної партії України // http://www.spu.in.ua/about/programa.
10. Офіційний веб-сайт Блоку Наталії Вітренко // http://www.vitrenko.org.
11. Офіційний веб-сайт Народного Руху України // http://www.nru.org.ua/about/program/.
12. Офіційний веб-сайт Української народної партії // http://www.unp.ua/ua/pages/12.htm.
13. Офіційний веб-сайт Конгресу українських націоналістів // http://cun.org.ua/ ukr/content/view/1364/66/.
14. Офіційний веб-сайт Всеукраїнського об'єднання «Свобода» // http://www.svoboda.org.ua/ pro_partiyu/prohrama.

УДК 343.224.1

Юрій Харук

РОЛЬ І МІСЦЕ ШКОЛИ ТА СЛУЖБИ У СПРАВАХ ДІТЕЙ В ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ НЕПОВНОЛІТНІХ В УКРАЇНІ

Розглядаються механізми державного управління як категорія державного управління. Аналізується діяльність школи та служби у справах дітей, як суб'єктів профілактичного процесу та механізмів державного управління профілактикою правопорушень неповнолітніх в Україні.

Ключові слова: *дитина, підліток, неповнолітній, молодь, сім'я, держава, школа, служба у справах дітей, правопорушення, злочин, профілактика, державне управління, органи державної влади.*

постановка проблеми

Сьогодні проблема правопорушень неповнолітніх в Україні залишається досить актуальною і розглядається в різних ракурсах, серед яких велике значення набуває державне управління. Перед управлінською наукою постає завдання створення наукового підґрунтя та удосконалення діяльності у галузі профілактики правопорушень неповнолітніх. Роль таких органів, як служб у справах дітей та органів освіти, є очевидною у зв'язку із їхнім практичним завданням боротьби з правопорушенням неповнолітніх та зменшенням кількості правопорушень, скоєних неповнолітніми.

аналіз останніх досліджень і публікацій

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми визначення механізму державного управління вказує, що певний внесок у висвітленні поняття «механізми державного управління» зробила низка вчених, серед них А. Гладишев, В. Іванов, В. Патрушев, О. Єрьоменко-Григоренко, О. Ковалюк, О. Коротич та інші. Діяльність у сфері профілактики правопорушень неповнолітніх з точки зору управлінського аспекту визначається законодавством України. А. Гладишев, В. Іванов, В. Патрушев визначають механізми державного управління як спосіб організації управління суспільними справами, де взаємопов'язані методи, засоби і принципи, що і забезпечує ефективну реалізацію цілей управління [1]. О. Єрьоменко-Григоренко під механізмами державного управління розуміють систему технологічного, економічного, організаційного і соціального блоків, які включають їх елементи [2]. О. Ковалюк – систему форм, методів, важелів, інструментів, які використовуються в діяльності держави і підприємства за відповідного нормативного, правового та інформаційного їх забезпечення політикою на мікро- та макрорівні [3]. О. Коротич – певне знаряддя для здійснення цілеспрямованих перетворень [4].

виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Невирішеною раніше частиною загальної проблеми, якій присвячується означена стаття є висвітлення профілактичної діяльності школи та служби у справах дітей через призму механізмів державного управління.

мета

Метою публікації є відображення механізмів державного управління профілактики правопорушень неповнолітніх як систему державних органів, в даному випадку – служб у справах дітей та школи, що призначені державою для здійснення управління процесом профілактики правопорушень неповнолітніх.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити такі завдання:

- висвітлити профілактику правопорушень неповнолітніх в ракурсі механізмів державного управління;
- проаналізувати діяльність служб у справах дітей та школи, як складових системи механізмів державного управління профілактикою правопорушень неповнолітніх;
- запропонувати шляхи удосконалення управлінської діяльності профілактикою правопорушень неповнолітніх.

виклад основного матеріалу

У статті розглянуто механізми державного управління профілактикою правопорушень неповнолітніх як систему спеціалізованих органів і установ, за допомогою яких держава здійснює управління профілактикою. Школа та відділи у справах дітей виступають в якості елементів цієї системи. Профілактику поділяють на загальну та спеціальну, вона проводиться спеціалізованими державними органами та колективами, громадськими організаціями, самими громадянами. Служба у справах дітей разом із спеціалізованими ланками державних правоохоронних органів складає систему спеціально – кримінологічної профілактики. В багаторівневій та складній системі профілактики в якості спеціалізованих суб'єктів профілактики можна виокремити: органи внутрішніх справ та прокуратури, службу у справах дітей, кримінальну міліцію у справах дітей, приймальники – розподільники, загальноосвітні школи, спеціальні школи і профтехучилища, виправно – трудові колонії, суди. Вищі, середні, загальноосвітні школи проводять загальну профілактику.

На основі Закону України «Про загальну середню освіту» [7] держава здійснює управлінську діяльність системою освіти через Міністерство освіти та управління освіти, які контролюють та координують профілактичну роботу в навчальних закладах України. Управління навчально-виховним процесом ведеться в двох напрямках: управління професійним рівнем педагогів та управління якістю виховання школяра. Його учасниками виступають учні; керівники; педагогічні працівники, психологи, бібліотекарі; інші спеціалісти; батьки, або особи, які їх заміняють.

Виховний процес школи включає систему заходів, які передбачені для подолання таких негативних тенденцій, як бездоглядність, безпритульність та скоєння правопорушень.

© Харук Ю. М., 2010.

У ньому виокремлюють громадянське, розумове, моральне, екологічне, статеве, правове, трудове, естетичне, фізичне виховання. Деякі зарубіжні вчені вважають, що поділ виховання у школі на моральне та інтелектуальне є одним із невдач формування її як суспільної інституції. Через це моральне виховання часто буває викривленим та формальним [1]. Профілактичну роботу школи умовно можна поділити на загальну, індивідуальну та ранню. Загальна профілактика займається колективною роботою – проведенням масових заходів для всіх учнів школи чи класу: дні правових знань, зустрічі з представниками правоохоронних органів, служб у справах дітей, закладів охорони здоров'я та інших установ, які займаються даною проблемою; проведення батьківських зборів, педагогічних рад, ради профілактики. Індивідуальна – включає відвідування учнів за місцем проживання, проведення індивідуальних бесід, є більш ефективною, проте потребує необхідних знань, навиків, додаткового часу та залучення більшої кількості фахівців. Рання профілактика передбачає виявлення проблем морального розвитку учня на початкових етапах та у молодшому шкільному віці з метою здійснення системного, цілеспрямованого впливу засобами загальної та індивідуальної профілактики. Висвітлюючи цього роду профілактику, слід розрізнити профілактику в широкому (попередження будь-яких відхилень морального розвитку всіх учнів) та у вузькому розумінні (передбачення конкретної направленості, змістом якої є підвищення рівня виховання окремих учнів). Проблема профілактичної роботи школи, на нашу думку - це слабкий рівень організації індивідуальної та ранньої профілактики. Профілактична робота вищої школи ще нижчого рівня, оскільки вважається, що студент є дорослим, незалежним і займатись його вихованням немає сенсу.

Інструментами профілактичної роботи школи є правове і моральне виховання, які здійснюються за допомогою відповідних програм: Програма правової освіти населення України (прийнята постановою Кабінету Міністрів України від 29 травня 1995 р. N 366); Державна програма подолання дитячої безпритульності і бездоглядності на 2006-2010 роки (прийнята Постановою Кабінету Міністрів України від 11 травня 2006 р. № 623); Загальнодержавна програма «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року. Програма правової освіти населення України передбачає координацію діяльності міністерств, інших центральних органів державної виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, а також методичне забезпечення щодо правової освіти населення Міністерством юстиції. З цією метою створено Всеукраїнську міжвідомчу координаційно-методичну раду з правової освіти населення. Заступник Міністра освіти і науки є одним із заступників голови Ради.

Засобами виховного та профілактичного впливу на дітей можуть стати релігійне виховання (у Західному регіоні України навчальна програма загальноосвітніх шкіл включає предмет «християнська етика»), ідеологія патріотизму, корисна праця. Своєрідними технологіями профілактики правопорушень школи є рада профілактики, проведення днів правових знань, організація зустрічі учнів з представниками правоохоронних органів, служб у справах дітей, закладів охорони здоров'я, відвідування учнів за місцем проживання, проведення батьківських зборів, педагогічних рад.

Під час проведення профілактичної роботи адміністрація школи, відділи освіти повинні звернути увагу педагогів на суттєву різницю між поняттями «важкий» та «педагогічно запущений» підліток. Термін «важкий» відображає положення підлітка в системі виховних впливів у конкретний період, який розглядається. Термін «педагогічно запущений» констатує факт особливості історії виховання підлітка.

Слід зазначити, що такі негативні факти, як наявність стійких відхилень в системі суспільство – дитина, не є типовими для молодших школярів. Утім відхилення від норм поведінки, яке допускається окремими учнями молодшої школи, слід оцінювати як можливість отримувати антисоціальний досвід, який у несприятливих умовах виховання може призвести до важковиховуваності та правопорушень, тобто до закріплення антигромадської поведінки як стійкої властивості особи.

Життя і побут дошкільнят і молодших школярів цілком залежить від батьків, вчителя. Важливим чинником впливу та виховання починає виступати дитячий колектив. Серед причин того, що дитина стає важким підлітком є прогалини виховання у молодшій школі. На цей факт свого часу вказував В. А. Сухомлинський. «Без перебільшення можна сказати, що інколи одне слово, сказане вчителем першокласнику в той момент, коли його чуттєве серце довірливо відкрите перед людьми, визначає долю дитини на все життя», – писав він [15].

Особливістю профілактики в молодшій школі є те, що об'єктом профілактичного впливу виступає насамперед не особистість дитини, а процес її взаємодії з найбільшим соціальним оточенням і, в першу чергу з вчителем, однокласниками та батьками. Ефективними мірами попередження важковиховуваності серед учнів початкових класів є такі, які знімають напругу в класі та помагають дитині включитися в систему зв'язків і відносин.

Особливою є робота школи з неблагополучними сім'ями. Завдання школи – провести дієві заходи для оздоровлення атмосфери у даних сім'ях. Якщо це не вдається, тоді школа повинна спробувати дати дитині з такої сім'ї те, чого вона позбавлена вдома, а в разі потреби – добитись своєчасної ізоляції дитини від батьків (шляхом позбавлення батьківських прав, поміщення в школу інтернат). Обов'язок адміністрації школи вчасно повідомити службу у справах дітей про наявність проблемних сімей та дітей.

Правильна організація навчально-виховного процесу допомагає педагогу у його профілактичній діяльності. Хронічна неуспішність у школі викликає у дитини почуття неповноцінності і може ставати причиною важковиховуваності, відособленості від колективу, суспільства та скоєння правопорушення. Батьки та педагоги повинні націлювати дітей на те, що в школу необхідно йти з бажанням вчитися, пізнати щось нове.

Соціальна адаптація неповнолітніх являється періодом, в якому є найбільша імовірність стресів, помилок, розчарувань. Це створює передумови виникнення конфліктних життєвих ситуацій і може сприяти формуванню у підлітка протиправного стилю поведінки.

Прискіпливу увагу педагогів повинні займати два типи учнів, які можуть в будь-який момент поповнити списки «важких» чи важковиховуваних: ізольовані від класного колективу в силу різних причин (неуспішності, недисциплінованості, наявності фізичних недоліків, слабкості, сором'язливості); які є неформальними лідерами у класі.

Для роботи з «важкими» підлітками потрібен пошук нових форм, найбільш ефективних для окремого підлітка, використання набутого віками національного та світового педагогічного досвіду. Виховна діяльність педагога по суті є комунікативною діяльністю, яка має профілактичний характер. Окрім безпосередньої передачі духовних цінностей, педагог корегує досвід учня, який той отримує із різноманітних джерел.

Загалом основним принципом профілактики в молодшій та старшій школах має стати принцип комплексного впливу безпосередньо на дитину та її найближче оточення – класний колектив, друзів, сім'ю. Вирішення завдань профілактичної роботи повинно здійснюватись на основі диференційного підходу до роботи з дітьми та їхніми батьками. Не зайвим буде взяти на озброєння принцип, сформований у 30-х роках минулого століття А. С. Макаренком: «Потрібно у школі виховувати дітей так, щоб вони вносили у сім'ї додатковий здоровий струмінь, не те щоб перевиховали сім'ю, а щоби вони йшли в сім'ю як представники державної школи і несли ці ідеї в життя» [5]. Вищенаведене роз'яснює суть та специфіку ранньої профілактики, яка повинна почина-

тися з народження і здійснюватись насамперед у сім'ї. Окрім безпосередньої передачі духовних цінностей, педагог коригує досвід учня, який той отримує із різноманітних джерел.

Завданням школи у питаннях організації профілактики неповнолітніх є цілеспрямована, систематична пропаганда правових, педагогічних та психологічних знань серед учнів та батьків, використання всіх форм та методів роботи з сім'ями. А також – повернення учня, який вчинив правопорушення чи схильний до нього, в потрібне русло шляхом формування поваги до Закону, іншої особи, прагнення зрозуміти бажання та особливості інших людей. Ефективність і якість профілактичної роботи визначається не кількістю планів, звітів чи прийнятих державою програм, не кількістю викликаних у школу батьків, а насамперед, умінням правильно оцінити конкретну ситуацію та ефективно вплинути на дитину, його сім'ю та найближче оточення.

Актуальним на сьогодні стає якісний моніторинг та контроль міграції неповнолітніх у навчальних закладах. При втраті зайнятості у дитини з'являється більша ймовірність паразитичного способу життя, бездоглядності та скоєння правопорушень. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2000 р. № 646 «Про затвердження Інструкції з обліку дітей та підлітків шкільного віку» [14] реалізує запобіжні заходи держави щодо залучення всіх дітей шкільного віку до навчально-виховного процесу. В організації такого контролю вагому роль відведено управлінню освіти, районному відділу освіти, службі у справах дітей.

У школах діють ради профілактики, які займаються профілактикою порушення правил внутрішнього розпорядку, шкільної дисципліни та правопорушень. Слід зауважити, що існування шкільної ради профілактики не передбачено жодним законодавчим актом. Наказом Міністерства освіти і науки України від 27.03.20001 р. №159 «Про затвердження Примірного положення про раду загальноосвітнього навчального закладу» створено інститут ради школи. Серед основних завдань ради є підвищення ефективності навчально-виховного процесу у взаємодії з сім'єю, громадськістю, державними та приватними інститутами.(п.2.2).

На порядок денний ставиться питання необхідності активізувати первинні ступені педагогічної пропаганди – не лише роботу з молодими людьми, які створюють сім'ї, з дошкільнятами та школярами молодших класів, а й з батьками дітей раннього та дошкільного віку. Потрібно ефективно та повно використовувати потенційні можливості сім'ї, яка є основним інститутом виховання дитини. На жаль, сьогодні такий статус сім'я поступово втрачає, уступаючи місце засобам масової культури. Систему виховання держави, дошкільні заклади, загальноосвітні школи, профтехучилища, позашкільні заклади необхідно реформувати настільки, щоб вони при потребі компенсували недоліки сімейного виховання та здійснювали корекцію розвитку особистості. Школі відводиться ключова роль у системі навчальних закладів України, оскільки вона володіє не лише кваліфікованими педагогічними кадрами, а й науково обгрунтованою методикою виховання. Недостатня взаємодія між відділом освіти, дирекцією, педагогами молодшої школи та батьками негативно впливає на організацію профілактики. Важливим елементом шкільної профілактики є учень початкових класів, для якого процес навчання та перебування в школі є складним та відповідальним періодом соціальної адаптації. Саме тому управлінські ланки освіти повинні зосередити особливу увагу на роботі серед дошкільнят та учнів початкових класів, прогалини в цій галузі сприятимуть девіантній поведінці та правопорушенням.

Служба у справах дітей є спеціалізованим органом, на який держава покладає здійснення функції соціального захисту та профілактики правопорушень неповнолітніх. У своїй роботі вона керується Законами України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей»[8], «Про попередження насильства в сім'ї» [9], наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 18 листопада 2008 р. № 4580 «Про Порядок ведення Єдиного електронного банку даних дітей, які опинились у складних життєвих обставинах» [13], постановою Кабінету міністрів України від 30 серпня 2007 р. № 1068 «Про затвердження типових положень про службу у справах дітей» [11], Законом України «Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей» [10], Наказом семи міністерств від 14 червня 2006 року № 1983/388/452/221/556/596/106 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах» [12].

Основними завданнями служби є [9]:

- реалізація державної політики з питань соціального захисту неповнолітніх, профілактики дитячої бездоглядності та правопорушень неповнолітніх;
- розроблення і здійснення самостійно або разом з органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, незалежно від форм власності, громадськими організаціями заходів щодо поліпшення становища і соціального захисту неповнолітніх, забезпечення прав, свобод і законних інтересів неповнолітніх, запобігання бездоглядності та вчиненню ними правопорушень, усунення причин, що породжують ці явища;
- координація зусиль органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з питань організації роботи із запобігання дитячій бездоглядності та безпритульності.

Відповідно до покладених на неї завдань, служба вивчає позитивний вплив на поведінку окремих дітей – сім'ї, трудових колективів, підприємств та організацій усіх форм власності, подає пропозиції до регіональних програм, планів та прогнозів у частині соціального захисту, забезпечення прав, свобод і законних інтересів неповнолітніх та запобіганню ними правопорушень, надає органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам та організаціям, незалежно від форм власності, громадським організаціям практичну та методичну допомогу, консультації з питань соціального захисту неповнолітніх та запобігання вчиненню ними правопорушень.

Служба може здійснювати контроль за умовами утримання і виховання неповнолітніх у спеціальних установах для неповнолітніх, організацією виховної роботи у закладах освіти незалежно від форм власності за місцем проживання. Вона забезпечує у межах своїх повноважень виконання законодавства щодо соціального захисту, забезпечення прав, свобод і законних інтересів неповнолітніх та запобігання вчинення ними правопорушень, скеровує в медичні заклади для обстеження та консультування з питань подання алкогольної і наркотичної залежності та інших шкідливих звичок. Збирає і за встановленим порядком подає статистичну звітність щодо неповнолітніх, їх соціального та правового захисту, стану та профілактики правопорушень у їхньому середовищ, які є цінним матеріалом для проведення подальшої аналітичної роботи. На основі цих даних здійснюється подальше планування роботи відділу, ліквідація негативних явищ у роботі.

Залучає до реалізації місцевих програм з питань соціального захисту неповнолітніх, боротьби з правопорушеннями, творчі спілки, культурно-освітні, фізкультурно-спортивні товариства, дитячі, молодіжні та інші громадські організації та забезпечує розгляд заяв, скарг, звернень громадян, вживає заходів для усунення причин, що їх викликають.

Разом з кримінальною міліцією у справах дітей, муніципальною дружиною організовує і проводить заходи щодо запобігання дитячій бездоглядності та вчиненню правопорушень неповнолітніми, а також роботу з виявлення осіб, які втягують неповнолітніх в антигромадську діяльність. На прикладі м. Львів слід зосередити увагу на низький рівень співпраці між службою у справах дітей та дільничними інспекторами.

Служба у справах дітей має право перевіряти умови утримання та виховання неповнолітніх у спеціальних закладах, які працюють з неповнолітніми, стан виховної роботи з неповнолітніми у закладах освіти різних форм власності, за місцем проживання, у культурно-освітніх і спортивних організаціях незалежно від форм власності, представляти у межах своєї компетенції права неповнолітнього в суді з наданням прав, передбачених ст. 442 КПК України, проводити особистий прийом неповнолітніх, а також їхніх батьків (усиновителів) або опікунів (піклувальників), розглядати подані ними скарги та заяви. Укладаючи угоди про співпрацю (договір про оздоровлення під облікових дітей, залучення до роботи волонтерів, проведення анкетування), служба здійснює управлінську діяльність у сфері профілактики правопорушень.

Для розгляду наукових рекомендацій та пропозицій щодо поліпшення діяльності та вирішення інших питань служба може утворювати координаційну раду. У м. Львів створено координаційну раду з питань соціального і правового захисту дітей та запобігання правопорушенням у їх середовищі у складі заступника міського голови з гуманітарних питань (голова координаційної ради), начальника відділу у справах дітей Львівської міської ради (секретар ради), начальників відділів у справах дітей районних адміністрацій м. Львів, керівників інших підрозділів адміністрації та органів внутрішніх справ, представників підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян та благодійних організацій.

Штатна чисельність працівників служби установлюється згідно із Законом «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» та від кількості дітей, які проживають у районі (один працівник на чотири тисячі дітей у містах та районах міст) [6].

Структурними підрозділами служби у справах дітей є притулок для дітей, сектор опіки та сектор профілактики, який безпосередньо займається профілактикою. Однак, фактично всі працівники є учасниками профілактичного процесу. Служба разом з органами освіти, соціального захисту, охорони здоров'я, внутрішніх справ, центрами соціальних служб для молоді, та за участю громадськості проводить профілактику правопорушень неповнолітніх, виявляє, веде облік такої категорії дітей, як дітей-сиріт, дітей, залишених або позбавлених батьківської опіки та дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах (батьки яких не виконують обов'язків щодо виховання і догляду за ними, над якими вчинено насильство у сім'ї, які систематично залишають місце проживання). З цими категоріями проводиться відповідна робота із соціального захисту та профілактики правопорушень, на кожного неповнолітнього, який перебуває на обліку заводиться окрема облікова картка, дані про дитину вноситься в електронну базу. Соціальний захист дітей, який здійснює служба, є одним із методів профілактичної роботи. Працівники служби відвідують підоблікових дітей за місцем проживання, проводять з ними та їхніми батьками профілактичні бесіди.

Виявлення неповнолітніх осіб, які підлягають обліку в службах у справах дітей, проводиться за двома методами: пасивним та активним. У першому випадку служба у справах дітей обмежується поставленням на облік тих осіб, яких було виявлено та представлено органами освіти, внутрішніх справ та місцевими органами виконавчої влади, установами, громадськими організаціями, фізичними особами. Другий метод передбачає застосування необхідних заходів щодо виявлення неповнолітніх, які потребують контролю з її боку – робить запити у відповідні установи (заклади освіти, органів внутрішніх справ, охорони здоров'я), проводить рейди, відвідує заклади освіти тощо. У роботі служб у справах дітей пріоритетним є перевага активного методу над пасивним.

Таким чином служба у справах дітей несе відповідальність перед державою, суспільством за виконання державної політики у сфері соціального захисту та профілактики правопорушень серед неповнолітніх.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи вищенаведене можна зробити певні висновки.

Профілактика правопорушень неповнолітніх в Україні здійснюється силами низки державних та недержавних інституцій. Вагоме місце серед них займають школа та служби у справах дітей Міністерства сім'ї, молоді та спорту. Їх взаємодія відображає увагу держави до цієї пекучої проблеми в сучасному українському суспільстві, вказує на їх місце і роль у механізмі державного управління, розкриває проблеми у їх функціонуванні.

Профілактична діяльність школи та служби у справах дітей ґрунтується на принципах законності, відкритості та гуманізму. Ефективність їх функціонування буде значно вищою, якщо у своїй роботі вони використовуватимуть активні, а не пасивні методи виявлення дітей, схильних до правопорушень.

Удосконалення механізму профілактики правопорушень неповнолітніх насамперед вимагає вирішення проблеми неукомплектованості кваліфікованими кадрами служб у справах дітей усіх рівнів та оптимізації їхніх організаційних зв'язків зі школою. Взаємодія цих інститутів повинна здійснюватись за певною структурно-логічною схемою. В її основі має міститися алгоритм: соціальний педагог – служба у справах дітей – психолог. З метою удосконалення управлінської діяльності школи та служб у справах дітей профілактикою правопорушень пропонуємо:

- покращити взаємодію та обмін інформацією між суб'єктами профілактики правопорушень;
- до співпраці з службами у справах дітей ефективніше залучати дільничних інспекторів міліції;
- здійснювати постійний моніторинг та контроль за проведенням виховних годин в системі закладів освіти;
- з метою підсилення ролі ранньої профілактики розробити програму або систему заходів для дошкільнят та учнів молодшої школи;
- скасувати ради шкільної профілактики, їхні повноваження передати шкільним радам.

Отже, роль і місце школи та служби у справах дітей в організації профілактики правопорушень неповнолітніх в Україні є досить помітною. Розглядаючи профілактику правопорушень неповнолітніх в Україні у контексті механізму державного управління, слід зазначити, що ефективна взаємодія та співпраця усіх його складових є порукою високого рівня профілактики правопорушень неповнолітніх у країні. Перспективами подальших розвідок у даному напрямку стане більш предметне дослідження профілактичної діяльності навчальних закладів та служб у справах дітей через призму державного управління.

Література.

1. Дьюї. Д. Моральні принципи в освіті / Д. Дьюї: пер. з англ. Мирослава Олійник. – Львів: Літопис, 2001. – 32 с.
2. Еременко-Григоренко О. А. Организационно-экономический механизм управления хозяйственной деятельностью предприятия : дис. канд. экон. наук: 08.06.01 / О. А Еременко-Григоренко. – Донецк., 1999. – 31 с.
3. Ковалюк О. М. Фінансовий механізм організації економіки України (проблеми теорії і практики) [монографія] / О. М. Ковалюк. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету ім. І. Франка, 2002. – 396 с.
4. Коротич О. Б. Державне управління регіональним розвитком України [монографія] / О. Б. Коротич. – Харків: Видавництво ХарРІДУ НАДУ «Магістр», 2006. – 220 с.
5. Макаренко А.С. Сочинения [в 7-ми т.] / А. С. Макаренко. – М.: Изд-во Академии педагогических наук, 1958. – Т.4. – 480 с.
6. Основы социального управления [учебное пособие] / А. Г. Гладишев, В. Н. Иванов, В. И. Патрушев [и др.]; под ред. В. Н. Иванова. – М.: Высшая школа, 2001. – 265 с.

7. Про загальну середню освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 13. 05. 1999 № 651-XIV // Ліга – Закон.

8. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей [Електронний ресурс] : Закон України від 24 січня 1995 р. № 20/95-ВР // Ліга – Закон.

9. Про попередження насильства у сім'ї [Електронний ресурс] : Закон України від 15 листопада 2001 р. № 2789-III // Ліга – Закон.

10. Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей [Електронний ресурс] : Закон України від 2 червня 2005 року № 2623-IV // Ліга – Закон.

11. Про затвердження типових положень про службу у справах дітей [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2007 р. № 1068 // Ліга – Закон.

12. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах [Електронний ресурс] : наказ семи міністерств від 14 червня 2006 року № 1983/388/452/221/556/596/106 // Ліга – Закон.

13. Про Порядок ведення Єдиного електронного банку даних дітей, які опинились у складних життєвих обставинах [Електронний ресурс] : наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 18 листопада 2008 р. № 4580 // Ліга - Закон.

14. Про затвердження Інструкції з обліку дітей та підлітків шкільного віку [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2000 р. № 646 // Ліга – Закон.

15. Сухомлинский В. А. Избранные произведения. [в 5-ти т.] / ред. А. Г. Дзеверин и др. – Киев : Радянська школа, 1979. — Т. 1. – 476–477 с.

УДК 351.862.4:342.84

Юлія Хромова

МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ВИБОРЧИМ ПРОЦЕСОМ

У статті теоретично обґрунтовано зміст та структуру організаційного механізму державного управління виборчим процесом. Розглянуто елементи механізму державного управління виборчим процесом. На підставі зробленого аналізу автором вносяться деякі пропозиції щодо визначення понять та подальших розробок у цьому напрямі.

Ключові слова: *державне управління, механізм державного управління, механізм державного управління виборчим процесом.*

постановка проблеми

Питання розробки організаційних механізмів державного управління виборчим процесом ще не знайшло системного відображення в наукових дослідженнях з державного управління й найчастіше розглядається в аспекті визначення структури, підпорядкування і повноважень державних органів, які здійснюють управління виборчим процесом, залишаючи поза увагою проблему цілей та завдань державного управління та результатів діяльності державних органів, спрямоване на виконання державної політики.

Державна політика – відображення відношення держави до виборчого процесу, формування цілей, напрямів, форм діяльності органів державної влади у сфері організації та проведення загальнодержавних або місцевих виборів.

Принциповою ознакою державного управління є його цілеспрямованість. Саме тому державне управління виборчим процесом слід розглядати як процес цілеспрямованого впливу суб'єкта державного управління на об'єкт. У цьому випадку таким суб'єктом є система органів державної влади у вигляді спеціально утворених органів, між якими розподілені функції державного управління, а об'єктом – суспільні відносини, в процесі яких виникають певні інтереси і, відповідно, певні потреби, спрямовані на їх задоволення. Принципово важливим є розмежувань понять «суб'єкти державного управління виборчим процесом» і «суб'єкти виборчого процесу», тому що останнє є більш широким законодавчо визначеним поняттям.

аналіз останніх досліджень і публікацій

Аспекти теорії і практики організації та проведення виборів були об'єктами досліджень багатьох вчених, зокрема М. О. Баймуратова, О. О. Гурина, В. С. Жуковського, В. М. Кампа, О. Б. Ковальчук, М. І. Козюбри, Р. М. Максакової, О. Г. Мурашина, В. І. Співака, М. І. Ставнійчук, В. Ф. Погорілка, Ю. М. Тодики, В. Л. Федоренка, Ю. С. Шемшученка та інших.

Не зважаючи на значну актуальність окресленої проблеми, технологія розв'язання проблеми «завдань і результатів» діяльності державних органів з управління виборчим процесом, особливості узгодження цілей та завдань певних суб'єктів виборчого процесу та регламентація їх дій в процесі взаємодії ще не знайшли свого відображення у наукових працях. Виходячи з вищезазначеного, в теоретичному і практичному плані перед нами постає проблема розробки механізмів організаційно-стратегічного державного управління виборчим процесом в Україні, з чим нерозривно пов'язана ефективність реалізації завдань державної політики.

мета

Метою дослідження є опрацювання теоретичних підходів і подальше вдосконалення сутності і змісту механізму державного управління виборчим процесом в Україні.

виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Питання про механізм є однією з центральних проблем державного управління будь-яких суспільних процесів. Ефективність державного управління значною мірою залежить від ефективності управлінських рішень. Від цього залежить сталий прогресивний розвиток суспільства, входження його до кола розвинутих країн світу. Проте сьогодні в Україні бракує системності та обґрунтованості вказаних рішень, про що свідчить досвід вісімнадцяти років проведення виборчих процесів в державі. Маємо на увазі саме досвід прийняття нормативно-правових актів з регулювання виборчого процесу, які неузгоджені між собою, та з кожним новим виборчим процесом змінюються, але не завжди у прогресивному напрямі. Розбалансованість, внутрішні суперечливості, непослідовність розробки державної політики виборчого процесу особливо проявляються при розробці державної політики, зокрема, при визначені цілей, прогнозування, оцінки можливостей, адаптації до середовища тощо.

виклад основного матеріалу

Механізм державного управління – складна управлінська категорія. Існує декілька підходів до визначення поняття «механізм державного управління», наведемо аналіз.

Залежно від того, які саме проблеми і як із застосуванням конкретного державного механізму управління вирішуються, він може бути складним (комплексним) і включати в себе декілька самостійних механізмів.

Комплексний механізм державного управління може складатись із таких видів механізмів:

- економічного (механізми державного управління банківською, грошово-валютною, інвестиційною, інноваційною, кредитною, податковою, страховою діяльністю тощо);
- мотиваційного (сукупність командно-адміністративних та соціально-економічних стимулів, що спонукають державних службовців до високоефективної роботи);

© Хромова Ю. О., 2010.